

A GYÓGYÍTÓ FŰ A CANNABIS AZ ÓKORBAN

A cannabis a történelemben először Kr. e. 8000-ben Tajvanon, kenderrostokkal díszített cserépdarabokon tűnik fel. Írásban először Kr. e. 2737-ben Kínában Sen Nung császár említi gyógynövényként.

✿ A Kr. e. ötödik században a szkíták ezekhez hasonló rügyeket égettek sátraikban, majd belélegezték azok füstjét

A legendás Sen Nung császárnak tulajdonítják a ginzeng, a csikófark és a koffeint tartalmazó tea felfedezését is. Gyógyfüvekkel kapcsolatos útmutatásaiban – melyet a következő generációk egymásnak adtak át – a *maként* emlegetett cannabist szorulás, reuma, menstruációs görcsök és szórakozottság ellen is ajánlotta. Egy későbbi kiadás szerint a magok túlzott fogyasztásától „démonokat láthatunk”, vagy szelle-

mekkel léphetünk kapcsolatba. A *ma* volt Kína fő rosnövénye, a Kr. e. I. században ebből készült az első papír is. A Krisztus utáni II. században egy Hua To nevű sebész hasisból és borból készült főzetet használt fájdalomcsillapítóként.

Indiában a cannabist gyógyszerként és vallási bódulat előidézésére használták. Az *Atharva Védában*, a varázslat és bűbáj tudományáról Kr. e. 2000 és 1400 között írott szövegben olyan gyógynövényként dicsőítik, amely „megszabadít a szorongástól”. Az indiaiak három fő formáját állították elő a cannabisnak: a *bhango*t, amely egy a fűből, tejből, cukorból, diófélékből és fűszerekből készített ital; a *ganját*, mely a felső levelekből és a rügyből készült; valamint a *charast*, a gyantát, a hasist, melyeket mind a mai napig használnak vallási és társasági célokra. A legenda szerint Siva, a hindu istenség, „a Bhang Ura” fedezte fel és hozta le a cannabisnövényt a Himalájából.

✿ A hindu Siva Natarádzsa istent ábrázoló bronzszobor a XV. századból. Azt tartják róla, hogy ő fedezte fel a cannabis, a „szegény ember mennyországát”

A Krisztus születése előtti évezredben a cannabis Közép-Ázsiában és Európában is elterjedt. A feljegyzések szerint a szkíták – egy, a Fekete-tenger északi partján élő (szó szerint), vérszomjas nomád törzs – voltak az elsők, akik letüdőzték füstjét. A görög történetíró Hérodotosz arról számol be Kr. e. 440 körül, hogy a temetések után kis sátrat állítottak, majd a közepére vörösen izzó kövekkel teli edényt helyeztek. „Fognak némi kendermagot, bekúsznak a sátorba, majd a kövekre hajítják. Azon nyomban füstölni kezd, olyan párákat bocsátva ki magából, mellyel egyetlen görög gőzfürdő sem vetekedhet. A szkíták oly mértékben élvezik ezt, hogy üvöltének gyönyörűségükben.”

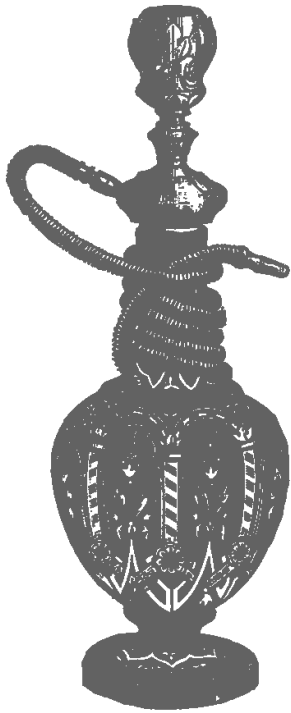
E szokásukról, illetve a szkíta királyi temetések rettenetes rítusairól 1929-ben kerültek elő bizonyítékok, amikor egy szovjet régész elszenesedett magvakat talált egy sírban. Valószínű, hogy a szkíták a rügyeket égették el, és ezek a magvak azok, amik fennmaradtak. A trákok, tábortüzekben égették el a fűvet.

A szkíták hagyták a cannabis szót is a világra. Egyes vélemények szerint az ősi héber „qeneh” vagy „kabeh bosm”, melyet a Bibliában kalamusznak⁽¹⁾ vagy „édes nádznak” fordítottak, valójában a cannabis jelöli. Ezzel szemben Ernest L. Abel *Marihuána: Az első 12 000 év* című könyvében azt állítja, hogy a *qeneh* mint édes fűszer szerepel az írásban, így az valószínűleg inkább a cukorra utalhat. 1993-ban izraeli régészek fedezték fel az első történelmi hasisमारadványt. Az anyag

nyomait egy Kr. u. 390 körül, szülés közben elhunyt, 14 éves lány sírjában találták meg. A hasis a középkorban terjedt el a muzulmán világban, valószínűleg indiai közvetítéssel. Az alkoholtól eltérően ennek fogyasztását nem tiltja a Korán. Felfedezését Hajdarnak, egy szufi (az iszlám misztikus ágát képviselő) szekta alapítójának tulajdonítják, aki 1155-ben fogyasztott a „táncoló” növény leveleiből. Ezzel szemben egy Ibn Wahsija nevű orvos már egy évszázaddal korábban felhívta a figyelmet veszélyeire, azokat jócskán eltúlozva. A XIII. századi Egyiptomban a kairói Kafúr kert volt a „hasisevők” legkedvesebb törzshelye. 1253 és 1378 között háromszor tettek

✿ XVIII. századi indiai miniatűr, melyen fakírok ganját és cannabisstartalmú italt, bhagot készítenek

✿ *Nargilé, a hagyományos török vízpipa. A hasis a középkorban terjedt el a muzulmán világban*

kísérletet arra, hogy visszaszorítsák a drogot olyan szankciókkal, mint a természetők kivégzése vagy a fogyasztók fogainak kihúzása, de nem jártak sikerrel.

A „hasisinokról”, a XI. században élt Hasszán Ibn Szaba hadúr gyilkos követőiről szóló történetek a legendák homályába vesznek. A közismert változat szerint Hasszán a *hasis*, lengén öltözött hölgyek és a véres homokba nyakukig beásott színészek segítségével hozott létre látomásszerű képet a paradicsomról és a hősiességéről emberei számára. Ezek ellenére az *assassin* szó (ang. bérgyilkos) valójában származhat a „*hassas*”-ból is, mely arabul annyit tesz, mint „ölni”. A *hasis* többször szerepel az *Ezeregyéjszaka meséiben* is: „Nem tölt el a szégyen, ó hasisevő, mikor itt fekszel teljesen ruhátlan, égnek meredő szerszámmal?”.

A cannabis Afrika keleti partjára is megérkezett a középkorban, vélhetően Indiából, arab kereskedők közvetítésével vagy esetleg

Egyiptomból. 1971-ben Etiópiában az 1320 körüli időkből származó vízpipaedényeket találtak. A XVII. századra a hottentották, a busmanok, a zuluk mind szívták *daggát*, alkalmanként földből készült pipák segítségével. A basilange, Kongó egyik népe harcosból pacifistává lett, miután elkezdtek isteníteni a *riambát*, írja egy XIX. századi német felfedező. Ha a basilangék közül valakit vétkesnek találtak, addig kellett szívnia, amíg el nem vesztette eszméletét. Európában a római orvos, Galenus a cannabist fájdalomcsillapításra és a felfúvódás tüneteinek enyhítésére ajánlotta. A rómaiak, a vikingek és az ókori franciák mind természetek kender ruházat és kötelek alapanyagaként, majd Olaszországban is megindult nagybani termelése a középkorban. Mindazonáltal kevés utalás van az európai történelemben arra, hogy a cannabist bármilyen egyéb célra felhasználták volna.

Boszorkányok alkalmazták rituáléik során, míg VIII. Ince pápa sátninak kiáltotta ki a kendert 1484-ben. A lengyel és orosz parasztok a fogfájással és a szüléssel járó kínnok enyhítésére használták. A XVI. században Garcia da Orta, egy zsidó származását titkoló orvos, Portugália goa-i kolóniáján praktizálva leírta a bhang hatásait, és megjegyezte, hogy a közönség lakói is használták. 1680-ban egy angol tengerészkapitány, bizonyos Thomas Bowrey írt indiai, bhang-ivással kapcsolatos élményeiről. Egyik cimborája négy órán

✿ *Nincs ismert feljegyzés arról, hogy a rómaiak szívták volna a cannabist, de természetek rostjáért, és használták gyógyszerként*

keresztül tartotta fejét egy korszóban, de a többiek „úgy tetszelegtek maguk előtt, mintha legalábbis császárok lennének”.

Spanyolország szinte azonnal megkezdte a kendertermelést az Újvilágban a XVI. századi hódítások után. Chilében már 1545-ben termesztették a spanyol flotta kötélzetének és vitorlázatának alapanyagaként, és lehetséges, hogy 1530-ban Pedro Cuadrado, Herman Cortez egyik konkvisztádora vitte be elsőként Mexikóba. Ernest Abel szerint 1550-ben Mexikó kormányzója utasításba adta Cuadradónak, hogy csökkentse a termelést, mert „a helyi lakosság a kötélkészítés mellett egyéb célokra is használja a növényt”. Mások úgy okoskodnak, hogy a fűszívás a spanyolokkal együtt érkezett, akik a mór hagyományok szerint készült észak-afrikai kif (levélzettől megtisztított, hőkezeléssel előállított, hasisszerű anyag) készítéséből okultak.

Van némi bizonyíték arra nézve, hogy Brazíliába az Angolából behurcolt rabszolgák vitték be először. Mások azt állítják, hogy a portugálok importálták kenderkészítés céljából, majd az afrikai rabszolgák szívásra is használták. Rio de Janeiro városában 1830-ban tiltották be: három nap börtön járt minden rabszolgának, akit pőfékelésen kaptak.

Az USA-ban a kendert már 1611-ben termesztették, elsőként Virginiában, alig öt évvel az első állandó település, Jamestown megalapítása után. Az angol hatóságoknak komoly nyomást kellett kifejteniük ez ügyben, hiszen a kender nem jövedelmezett olyan jól, mint a dohány. A legtöbb, Virginiában termelt

kendert ezután New England kötélverő műhelyeibe vitték, ahol hajókötetet készítettek belőle. Thomas Jefferson támogatta termesztését, George Washington pedig így ír naplójában 1765-ben: „Kendert vettem a mocsár menti sáros ároknaál”, majd sejtelmesen folytatja: „megkezdtem a hím- és nőnemű egyedek szétválogatását... meglehetősen későn.” Ezek a sorok a „fűfejtanok” kedvencei: „George Washington *sinsemillát* termesztett!” – kiáltanak. Ez valószínűtlen, hiszen az 1800-as évek előtt a nyugati világban csak néhány ember használta a kendert „elszállásra”. E téren néhány évtized alatt sokat változik majd a helyzet.

☀ *A kendertermesztő George Washington. Washington naplóbejegyzését, miszerint különválasztja a hím- és nőnemű növényeket, követi egy másik, mely szerint a szárazakat a folyóban áztatta. Ez arra utal, hogy kötélgyártás céljából foglalkozott a növényvel*

ELSZÁLL A NYUGAT

Fogd Napóleonra! Amikor 1798-ban elfoglalta Egyiptomot, csapatai számára nem tudott alkoholt biztosítani, így azok a helyi hasishoz nyúltak. Napóleon megpróbálta ugyan 1800-ban megtiltani használatát, de körülbelül ugyanannyi sikerrel járt, mint később a marihuána betiltásával próbálkozók. Három, a francia hadsereghez tartozó orvos vitt magával egy kisebb mennyiséget további kísérletezés céljából. Az 1830-as évekre Marseille kikötőjének ifjúsága az egyiptomi hasist már „mókázásra” használta.

Az 1840-es években dr. Jacques-Joseph Moreau francia pszichológus arra tett kísérletet, hogy hasissal gyógyítsa a depressziót, és hogy a pszichózis különböző fajtáit szimulálja vele. Dr. Moreau ezenkívül alapítója volt a Club des Haschischinsnek, egy írócsoportnak, amely Párizs latin negyedében egy lerobbant szállodában rendezte havonkénti összejöveteleit, amikor zöld, dawamesk nevű hasispasztát fogyasztottak. A Théophile Gautier által szerve-

zett csoportnak tagja volt Gerard de Nerval, Alexandre Dumas, Victor Hugo, Charles Baudelaire és Honoré de Balzac is, bár Balzac inkább csak megfigyelője volt az eseményeknek. Később Arthur Rimbaud, a költő hasissal idézte elő „zavart érzékeinek” látomásait.

„A hasis mágikus mázként vonja be az egész világot” – lelkesedett Baudelaire *A mesterséges mennyországokban*. „Sziklás vidékek, távolodó látóhatár, városok látképe, melyek vagy rettenetes viharoktól fakultak fehérré, vagy a nyugvó nap sűrű sugaraitól úsznak fényárban.” Ennek ellenére azzal zárja sorait, hogy amennyiben a mennyország fellelhető lenne egy kanálnyi zöld zselében, úgy senki sem dolgozna, és következne „a rettenetes macskajaj”.

Mind Nagy-Britanniában, mind az Egyesült Államokban használtak cannabistartalmú készítményeket gyógyszerként és csodaszerként az 1840-es évek után. Néhányat azonban egészen más célra is használtak. Az amerikai író Fitz Hugh Ludlow, a *Hasis-evő* szerzője, gyógyszerből szerezte be a magáét, és csakúgy, mint Baudelaire, ő is megtapasztalta a gyönyört és a rémálmokat. 1880-ra egzotikus, violaszínű drapériákkal és gyöngyös függönyökkel dekorált „hasisszalonok” nyíltak New Yorkban és több amerikai nagyvárosban.

✿ *Napóleon katonái ismertették meg Európát az 1798-es egyiptomi hadjárat után a hasissal*

A párizsi hasisklub

Egy hüvelykujj méretű hasisdarab elfogyasztása után Théophile Gautier „fénylő zagyvalékról, ember- és szörnyalakok foszlányairól” hallucinált, de „a jó humor önmagában leleplezte kicsorbult agyariakat és éles metszőfogaikat... így fülemben incselkedve motyogtak, mára egy szóra sem emlékszem belőle, de abban a pillanatban bámulatosan szellemesnek találtam.”

A jamaicai ganja eredete a rabszolgaság 1838-as megszűnése után a szigetre érkező indiai származású munkásokig vezethető vissza. Az 1910-ben Mexikóban lezajlott forradalom után a „La Cucaracha” volt Pancho Villa felkelőinek himnusza: „La cucaracha, la cucaracha, ya no puede caminar, porque no tiene, porque le falta, marijuana qe fumar”. (A csótány nem tud járni, mert nincs marihuánája, amit szívjon). A fű állandó jelleggel 1900 körül jelent meg az Egyesült Államokban a Texasban letelepedő mexikói bevándorlókkal, valamint a Mexikóból és Közép-Amerikából érkező tengerészekkel. Egy 1916-os feljegyzés szerint Puerto Ricó-i katonák is szívták Panamában. A zöld anyag New Orleans kikötőjében is gyökeret vert, ahol a fekete munkások és a város bimbózdó jazzlete is magáévá tette.

Akár a jazz, ez is a folyón „úszott” fel a 20-as években. New York Harlem kerü-

✿ *New York Harlem negyede volt a 30-as évek jazzletének központja, ahol mindenki „kiverte a biztosítékot, bepiált, és ropta”*

lete, az afroamerikai kultúra fővárosa volt a jazz és a jive-élet epicentruma, temérdek „tea-kéglivel”, olyan, színes fényekkel megvilágított lakásokkal, amelyek a „viperaák” kedvére való zenétől voltak hangosak. (A viperaák a slukkok szívása közben hallható, kígyósziszegésszerű hangról kapták nevüket.)

A fehér bőrű jazzrajongók is kezdtek rákapni a zöldre. „Egy munkásosztálybeli zsidó fiatal számára, aki hetente 8 dollárt keresett a gazdasági válság idején”, emlékszik vissza egy Bernie Brightman nevű vipera Larry Sloman *Spangliőrület* című könyvében, „egy csodás szombat esti kiruccanás a következőkből állt: 10 cent a metrójegy, 20 cent a belépő a harlemi Savoy bálterembe, és negyed dollár három spangliért”. Brooklyn Brighton Beach nevű környékén a táncmulatságokon „ötven srác adogatott egymásnak dzsókat... el tudja képzelni ezt a jelenetet 1939-ben?”

